สภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

Condition of Instructional Management on Agriculture Teachers Education in Uttaradit Rajabhat University

วรพร สังเนตร*

พัฒนา สมนิยาม**

กมลสร ลิ้มสมมุติ***

วราภรณ์ ภู่ภักดีพันธ์****

* ** *** ****สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

*Corresponding author. E-mail : voraporn2514@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ครอบคลุมเนื้อหา 6 ด้าน คือ 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผล 5) ด้านอาคารสถานที่สิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านผู้เรียน ประชากรในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารคณะ ประธานหลักสูตร กรรมการหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรการฝึกหัดครูเกษตร จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 82.35 ของกลุ่มประชากร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน 6 ด้าน คือ 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผล 5) ด้านอาคารสถานที่สิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านผู้เรียน พบว่า มีสภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรอยู่ในระดับมากทุกด้าน

คำสำคัญ: การเรียนการสอน การฝึกหัดครู ครูเกษตร สภาพ

Abstract

This research is to study the condition of Instructional Management on agriculture teacher education in Uttaradit Rajabhat University. The covers 6 aspects: 1) Teacher; 2) Teaching/learning activities; 3) Teaching/learning media; 4) Measurement and Assessment; 5) Structures, Convenience facilities and Environment; and 6) Learners. The populations in the study are Executive Board; Chairman of the curriculum; Curriculum directors; and Teachers in agricultural teacher education. 14 people accounted for 82.35 percent of the population. The questionnaire was used as a data collection tool. Data were analyzed by frequency; Percentage; mean; and standard deviation. The research found that, the condition of instructional management on agriculture teacher's education as a whole at a high level. The considering each of the 6 aspects: 1) Teacher; 2) Teaching/learning activities; 3) Teaching/learning media; 4) Measurement and Assessment; 5) Structures, Convenience facilities and Environment; and 6) Learners. The study found that, the conditions of teaching and learning on agriculture teacher's education at a high level in all aspects.

Keywords: Instructional Management, Teacher Education, Agricultural Teacher, Condition

บทนำ

การฝึกหัดครูเกษตรนับว่าเป็นพื้นฐานและมีความสำคัญต่อการพัฒนาอาชีพเกษตรทั้งระบบ การพัฒนาชุมชนหรือสังคม รวมทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับต่าง ๆ นอกจากนั้นการฝึกหัดครูเกษตรยังมีบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบบการเมืองของประเทศอีกด้วย ดังนั้น การฝึกหัดครูเกษตรจึงมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อให้ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ดีกินดีมีสุข มีสุขภาพอนามัยแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งสามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของประชากรได้อย่างสะดวก ซึ่งที่กล่าวมานี้ล้วนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการสอนวิชาเกษตรทั้งสิ้น เพราะการฝึกหัดครูเกษตรคือ หนึ่งในปัจจัยสำคัญ

ในกระบวนการการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง และด้านศิลปวัฒนธรรม ของชาติ ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวต้องใช้กระบวนการสอนและการฝึกอบรมทางการเกษตร เป็นหลัก (นพคุณ ศิริวรรณ, 2557 : 22) เปรียบได้ว่า การฝึกหัดครูเกษตรเป็น “กุญแจสำคัญที่เปิดประตูแห่งความทันสมัย” ดังที่ นพคุณ ศิริวรรณ (2557 : 23) กล่าวว่า “การศึกษาเกษตรไม่ได้เป็นปัจจัยที่จัดทำเพื่อพัฒนาการเกษตรเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ทว่าการศึกษาเกษตรเป็นการศึกษาที่เข้าไปมีบทบาทกว้างขวางในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้า และความมั่นคงทุกๆ ด้านของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของชุมชน และของตัวบุคคลในประเทศทุกๆ คนอีกด้วย” จากความสำคัญดังกล่าวบูรพาจารย์การเกษตรตั้งแต่อดีตจึงได้ตระหนัก และให้ความสำคัญต่อการฝึกหัดครูเกษตรเป็นอย่างยิ่ง เพราะครูเกษตรจะมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ศิลปะ และวิทยาการเกษตรให้กับศิษย์ ซึ่งจะจบการศึกษาออกไปเป็นครูเกษตร เกษตรกร หรือปฏิบัติงานอาชีพเกษตรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เป็นสถาบันการฝึกหัดครูเกษตรที่เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ 5 ปี ในปีการศึกษา 2557 เป็นรุ่นแรก ซึ่งถือว่าเป็นสถาบันการฝึกหัดครูเกษตรน้องใหม่ที่สุดที่มีการเปิดการเรียนการสอน (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2557 : Online) ปัจจุบันหลักสูตรนี้ได้เปิดรับนักศึกษาเข้าเรียนแล้ว 2 รุ่น คือ รุ่นที่ 1 ปีการศึกษา 2557 และรุ่นที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จากการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์เพิ่งเริ่มเปิดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตร ทำให้ยังไม่มีไม่มีการศึกษาข้อมูลการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรว่ามีสภาพเป็นอย่างไร รวมทั้งองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผล 5) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านผู้เรียน มีสภาพอยู่ในระดับใด ดังนั้น การศึกษาวิจัยสภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เรื่องนี้ผลการวิจัยที่พบสามารถนำไปเป็นใช้เป็นข้อมูลที่สำคัญต่อพัฒนา หรือปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์เอง หรือสถาบันการฝึกหัดครูเกษตรอื่นๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อตอบสนองผู้เรียน ชุมชน และสังคม รวมทั้งประเทศชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในยุคของประชาคมอาเซียนอันใกล้นี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผล 5) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านผู้เรียน

วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่องนี้ใช้แบบแผนการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการดำเนินการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากร

ประชากรในการวิจัยเรื่องนี้ประกอบด้วยผู้บริหารคณะ ประธานหลักสูตร กรรมการหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรการฝึกหัดครูเกษตรในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ จำนวน 17 คน (คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2558 : Online)

ขั้นตอนในการศึกษา

1. เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีจำนวน 3 ตอน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตร และข้อมูลสภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตร มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผล 5) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านผู้เรียน

1.1 การสร้างเครื่องมือการวิจัย ได้ดำเนินการสร้างจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตร โดยยึดวัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัยที่ได้กำหนดไว้เป็นหลัก

1.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการดังนี้ 1) การตรวจสอบความเป็นปรนัยและความตรงของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ด้วยการหาค่า IOC (Index of Item-objective Congruence) (อรพินทร์ ชูชม, 2545 : 49-65, 135-366) ปรากฏว่า ค่า IOC ทั้งฉบับเท่ากับ 0.52 โดยข้อคำถามที่ได้ค่า 0.50 ขึ้นไป ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ส่วนข้อคำถามที่ได้ค่าน้อยกว่า 0.50 ตัดออก นอกจากนั้นมีการเพิ่มเติมข้อคำถามของผู้เชี่ยวชาญเข้าไปในแบบสอบถามด้วย และ 2) การหาค่าความเที่ยง ด้วยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (อรพินทร์ ชูชม, 2545 : 49-65, 294-333) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับอาจารย์ผู้สอนที่ไม่ใช่ประชากรใน

การวิจัย จำนวน 30 คน ปรากฏว่า ความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับคือ 0.98

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืน จำนวน 14 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.35 ของกลุ่มประชากรทั้งหมด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยค่าความถี่ และค่าร้อยละ

3.2 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตร ทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยค่าความถี่ และค่าร้อยละ

3.3 วิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตร ซึ่งเป็นคำถามที่วัด 5 ระดับความคิดเห็น (Rating Scales) ทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเกณฑ์คะแนนระดับสภาพ คำนวณโดยใช้สมการคณิตศาสตร์ความกว้างของอันตรภาคชั้น = คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด / จำนวนชั้น ได้ความห่างของแต่ละช่วงชั้นคือ 0.80 ดังนี้ (ชัชวาลย์ เรืองประพันธ์, 2543 : 30 และมัลลิกา บุญนาค, 2537 : 29)

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง สภาพการจัดการเรียนการสอนมีน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง สภาพการจัดการเรียนการสอนมีน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง สภาพการจัดการเรียนการสอนมีปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง สภาพการจัดการเรียนการสอนมีมาก
ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง สภาพการจัดการเรียนการสอนมีมากที่สุด

ผลการศึกษา

จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 57.14) มีอายุน้อยกว่า 41 ปี (ร้อยละ 57.14) นอกจากนั้นมีอายุ 41 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 42.86) มีอายุเฉลี่ย 39.42 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 64.29) ที่เหลือจบการศึกษาระดับปริญญาเอก (ร้อยละ 35.71) ในสาขาการเกษตรมากที่สุด (ร้อยละ 57.14) รองลงมาคือ สาขาอื่นๆ (ร้อยละ 35.71) และสาขาการศึกษาเกษตร (ร้อยละ 7.14) มีประสบการณ์การสอนการฝึกหัด

ครูเกษตร 1 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 71.43) มีประสบการณ์เฉลี่ย 1.28 ปี โดยมีประสบการณ์การสอนทั้งหมดน้อยกว่า 11 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 57.14) มีประสบการณ์เฉลี่ย 11.07 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 92.86) มีตำแหน่งวิชาการเป็นอาจารย์ นอกจากนั้นเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ (ร้อยละ 7.14) ซึ่งมีตำแหน่งทางการบริหารเป็นรองคณบดี (ร้อยละ 21.43) และเป็นคณบดี (ร้อยละ 7.14) ในส่วนของภาระหน้าที่ด้านการฝึกหัดครูเกษตร ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนเป็นอาจารย์ผู้สอนหลักสูตรการฝึกหัดครูเกษตร (ร้อยละ 100.00) รองลงมาเป็นผู้บริหารคณะที่หลักสูตรการฝึกหัดครูเกษตรสังกัดอยู่ (ร้อยละ 28.57) เป็นกรรมการหลักสูตรการฝึกหัดครูเกษตร (ร้อยละ 21.43) และเป็นประธานหลักสูตรการฝึกหัดครูเกษตร (ร้อยละ 4.14) สำหรับความต้องการศึกษาหรือฝึกอบรมเพิ่มเติม ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการศึกษาหรือฝึกอบรมด้านการเกษตรมากที่สุด (ร้อยละ 21.43) รองลงมาคือ ด้านการศึกษาเกษตร (ร้อยละ 14.29) และด้านอื่นๆ (ร้อยละ 7.14) โดยเรื่องที่ต้องการศึกษาหรือฝึกอบรมคือ จิตวิทยาการศึกษา และการสอนวิชาเกษตร

2. ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตร

ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนมีข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตร โดยมีรายละเอียดจำแนกออกเป็นรายด้านได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรจำแนกรายด้าน

ด้าน	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้สอน	1. ผู้สอนควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในวิชาชีพครูเกษตรและเกษตรกรรมอยู่เสมอ	14	100.00
	2. ผู้สอนควรมีการฝึกฝนสร้างความชำนาญในวิชาชีพครูเกษตรและเกษตรกรรมอยู่เสมอ	14	100.00
	3. ผู้สอนควรมีความรู้ความสามารถปฏิบัติตนให้เป็นครูเกษตรในระดับเชี่ยวชาญได้เป็นอย่างดี	14	100.00
	4. ผู้สอนควรมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาและนิเทศโครงการเกษตรต่างๆ ได้เป็นอย่างดี	14	100.00
	5. ผู้สอนควรมีความรู้ความสามารถในการแนะแนว หาแหล่งฝึกงาน แหล่งงานอาชีพ รวมทั้งติดตามผลได้เป็นอย่างดี	14	100.00

ตารางที่ 1 (ต่อ) ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรจำแนกรายด้าน

ด้าน	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
กิจกรรมการเรียนการสอน	ผู้สอนควรจดบันทึกการสอนรายวัน	14	100.00
สื่อการสอน	ควรมีการใช้การอบรม/สัมมนาเป็นสื่อการสอน	14	100.00
การวัดและประเมินผล	1. ควรมีการประเมินผลเป็นรายกิจกรรม	14	100.00
	2. ควรมีการประเมินผลก่อนปฏิบัติกิจกรรม	14	100.00
	3. ควรมีการประเมินผลขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม	14	100.00
อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งแวดล้อม	1. มีงบประมาณในการจัดสร้างอาคารเรียน/ห้องเรียนเพียงพอ	14	100.00
	2. ควรมีงบประมาณในการจัดสร้างโรงเรือนเพียงพอ	14	100.00
	3. ควรมีงบประมาณในการสร้างห้องปฏิบัติการเพียงพอ	14	100.00
ผู้เรียน	นักศึกษาควรมีอารมณ์แจ่มใสเบิกบาน	14	100.00

3. สภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตร

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน 6 ด้าน คือ 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผล 5) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านผู้เรียน พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้

ตารางที่ 2 สภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรในภาพรวมและจำแนกรายด้าน

รายการ	การจัดการเรียนการสอน (N = 14)		
	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
1. ด้านผู้สอน	4.13	0.38	มาก
2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.12	0.37	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ) สภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรในภาพรวมและจำแนกรายด้าน

รายการ	การจัดการเรียนการสอน (N = 14)		
	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
3. ด้านสื่อการสอน	3.74	0.39	มาก
4. ด้านการวัดและประเมินผล	3.66	0.50	มาก
5. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งแวดล้อม	3.62	0.50	มาก
6. ด้านผู้เรียน	4.01	0.61	มาก
รวม	3.88	0.33	มาก

สรุปและอภิปราย

ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนเป็นอาจารย์ผู้สอนหลักสูตรการฝึกหัดครูเกษตร ซึ่งมีบางคนเป็นผู้บริหารคณะที่หลักสูตรการฝึกหัดครูเกษตรสังกัดอยู่ (ร้อยละ 28.57) มีบางคนเป็นกรรมการหลักสูตรการฝึกหัดครูเกษตร (ร้อยละ 21.43) และมีบางคนเป็นประธานหลักสูตรการฝึกหัดครูเกษตร (ร้อยละ 4.14) ในขณะเดียวกันด้วย ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์การสอนการฝึกหัดครูเกษตรเพียง 1- 2 ปีเท่านั้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ 5 ปีนี้เป็นหลักสูตรใหม่ เปิดรับนักศึกษาในปีการศึกษา 2557 เป็นรุ่นแรก และในปัจจุบันคือปีการศึกษา 2558 ได้เปิดรับนักศึกษาเข้าเรียนเป็นรุ่นที่ 2 (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2557 : Online) ถึงแม้ผู้ตอบแบบสอบถามจะมีประสบการณ์การสอนฝึกหัดครูเกษตรโดยตรงน้อย แต่ผู้ตอบแบบสอบถามก็มีประสบการณ์การสอนวิชาเกษตรในสาขาวิชาอื่นๆ สูง คือ มีประสบการณ์การสอน 11 ปีขึ้นไปถึงร้อยละ 42.86 ซึ่งมีประสบการณ์เฉลี่ยถึง 11.07 ปี จากการที่มีประสบการณ์การสอนสูงนี้เองส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรด้านผู้สอนนั้นมีสภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่องพบว่า จากทั้งหมด 27 เรื่อง มี 12 เรื่องที่มีสภาพอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนั้นมีสภาพอยู่ในระดับมาก 15 เรื่อง แสดงให้เห็นว่า ผู้สอนการฝึกหัดครูเกษตรมีความพร้อม มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์สำหรับการสอนการฝึกหัดครูเกษตรเป็นอย่างดี ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับดวงพร อบเชย (2545 : I-II) ที่ทำการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาควิชาครุศาสตร์เกษตร หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม

บัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนภาควิชาครุศาสตร์เกษตรด้านผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่องก็มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและปานกลาง แต่ขัดแย้งกับการวิจัยของ สุจารี ชูจันทร์ (2543 : I-II) ที่ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรในสถาบันราชภัฏ พบว่า การจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรด้านผู้สอน ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ยังไม่ดีพอทุกรายการ นอกจากนั้นยังขัดแย้งกับ นพคุณ ศิริวรรณ และคณะ (2543 : 36-70) ที่ได้ศึกษาสภาพการจัดการสอนการเรียนการฝึกหัดครูเกษตร ในสถานศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรในด้านผู้สอน มีเรื่องที่ยังปฏิบัติไม่เหมาะสมหรือดีพอ คือ การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี และความสามารถประสานงานทั้งภายในและภายนอก

ในส่วนของสภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรด้านอื่นอีก 5 ด้าน คือ 1) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ด้านสื่อการสอน 3) ด้านการวัดและประเมินผล 4) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งแวดล้อม และ 5) ด้านผู้เรียน ก็มีสภาพอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกับด้านผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับ ดวงพร อบเชย (2545 : I-II) ที่ทำการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาควิชาครุศาสตร์เกษตร หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พบว่า ด้านผู้เรียน และด้านสื่อการเรียนการสอน มีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ สุจารี ชูจันทร์ (2543 : I-II) ที่ทำการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรในสถาบันราชภัฏ พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรด้านการสอนและกิจกรรมการสอนการเรียน มีความเหมาะสมดีในเรื่องการบอกถึงจุดประสงค์การสอนที่ชัดเจน และการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และด้านสื่อการสอน มีความเหมาะสมดีในเรื่องสื่ออุปกรณ์การสอนทั่วไป เช่น กระดานดำ เครื่องฉายข้ามศีรษะ เครื่องฉายสไลด์ นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับ เกษร เมืองทิพย์ (2540 : 37-71) ที่ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตรของอาจารย์ผู้สอนวิชาเกษตรในสถาบันราชภัฏ พบว่า 1) ด้านการเตรียมการสอนและการสอน สิ่งที่มีการปฏิบัติเป็นประจำ คือ การนำเข้าสู่บทเรียนก่อนทำการสอน การสรุปเนื้อหาเมื่อสอนจบแต่ละบทเรียนหรือแต่ละหัวข้อ สอนตามวัตถุประสงค์ของบันทึกการสอน ทำแผนการสอนรายวิชา และวิเคราะห์จุดประสงค์ 2) ด้านวิธีการสอนและกิจกรรม สิ่งที่มีการปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ วิธีการสอนแบบบรรยาย การตอบคำถาม การให้ผู้เรียนปฏิบัติงาน การค้นคว้า และการสาธิต 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน

สิ่งที่มีการใช้ปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ ภาพประกอบ เอกสารสิ่งพิมพ์ ของจริง เครื่องฉายข้ามศีรษะ ส่วนเครื่องฉายสไลด์ และวีดีทัศน์ อาจารย์ผู้สอนวิชาเกษตรปฏิบัตินานๆ ครั้ง และ 4) ด้านการประเมินผล สิ่งที่มีการปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การประเมินผลในชั้นเรียน กลางภาคและปลายภาค การประเมินผลการปฏิบัติงานทุกระยะอย่างต่อเนื่อง การประเมินผลหลังการปฏิบัติงาน การประเมินผลงานที่ทำ และการประเมินผลขั้นตอนการปฏิบัติงาน

แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอย่างละเอียด พบประเด็นที่น่าสนใจที่ต้องพิจารณาในหลายประเด็น คือ 1) สภาพด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ในเรื่องผู้สอนมีการจดบันทึกการสอนรายวัน มีสภาพอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ นพคุณ ศิริวรรณ และคณะ (2543 : 36-70) ที่ศึกษาสภาพการจัดการสอนการเรียนการฝึกหัดครูเกษตร ในสถานศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย พบว่า สภาพด้านการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนบางเรื่องยังไม่ดีพอ 2) สภาพด้านการวัดและประเมินผล ในเรื่องมีการประเมินผลเป็นรายกิจกรรม เรื่องมีการประเมินผลก่อนปฏิบัติกิจกรรม และเรื่องมีการประเมินผลขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม มีสภาพอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ นพคุณ ศิริวรรณ และคณะ (2543 : 36-70) ที่ศึกษาสภาพการจัดการสอนการเรียนการฝึกหัดครูเกษตรในสถานศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และ สุจารี ชูจันทร์ (2543 : I-II) ที่ทำการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรในสถาบันราชภัฏ พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรด้านการวัดและประเมินผลยังไม่ดีพอ นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับ เกษร เมืองทิพย์ (2540 : 37-71) ที่ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตรของอาจารย์ผู้สอนวิชาเกษตรในสถาบันราชภัฏ พบว่า การประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อปรับพื้นฐานของผู้เรียน การประเมินผลก่อนเรียนเพื่อจัดกลุ่มผู้เรียน การประเมินผลก่อนทำการสอน การประเมินผลเพื่อประเมินการสอนของตนเอง การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน และการประเมินด้านเจตคติ อาจารย์ผู้สอนวิชาเกษตรไม่ปฏิบัติเป็นประจำ แต่ปฏิบัติเพียงนานๆ ครั้งเท่านั้น และ 3) สภาพด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งแวดล้อม ในเรื่องมีงบประมาณในการจัดสร้างอาคารเรียน/ห้องเรียนเพียงพอ เรื่องมีงบประมาณในการจัดสร้างโรงเรือนเพียงพอ และเรื่องมีงบประมาณในการสร้างห้องปฏิบัติการเพียงพอ มีสภาพอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพด้านผู้เรียน ในเรื่องมีอารมณ์แจ่มใสเบิกบาน มีสภาพอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับสุจารี ชูจันทร์ (2543 : I-II) ที่ทำการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรในสถาบันราชภัฏ พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งแวดล้อม ยังไม่ดีพอทุกเรื่อง

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มีความพร้อมแต่ยังไม่ถึงกับสมบูรณ์แบบ จุดอ่อนของการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรที่ควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากขึ้นก็คือ 1) การจดบันทึกการสอนรายวันของผู้สอน 2) การประเมินผลเป็นรายกิจกรรม 3) การประเมินผลก่อนปฏิบัติกิจกรรม 4) การประเมินผลขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม 5) การให้งบประมาณในการจัดสร้างอาคารเรียน/ห้องเรียน 6) การให้งบประมาณในการจัดสร้างโรงเรือน 7) การให้งบประมาณในการสร้างห้องปฏิบัติการเพียงพอ และ 8) การมีอารมณ์แจ่มใสเบิกบานของผู้เรียน สอดคล้องกับ วรพร สังเนตร (2540 : 30-92) ที่ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองในด้านการสอนวิชาเกษตรของอาจารย์ผู้สอนวิชาเกษตรในสถาบันราชภัฏ พบว่า ในส่วนของปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตรมีปัญหาอุปสรรคในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านอาคารเรียนหรือห้องเรียน เช่น อาคารเรียนหรือห้องเรียนไม่เพียงพอ ลักษณะอาคารเรียนห้องเรียนไม่เหมาะสมกับวิชาที่สอน และไม่ได้รับงบประมาณในการจัดสร้างอาคารเรียนหรือห้องเรียน ด้านโรงเรือนปฏิบัติงาน เช่น โรงเรือนไม่เพียงพอ และขาดงบประมาณในการจัดสร้าง และด้านพื้นที่ปฏิบัติงานหรือสาธิตทดลอง เช่น ไม่มีพื้นที่ในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา และไม่มีพื้นที่ในการทดลองหรือสาธิต นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับสุจารี ชูจันทร์ (2543 : I-II) ที่ทำการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรในสถาบันราชภัฏ พบว่า นักศึกษามีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลางทุกเรื่องในด้านบุคลากร/อาจารย์ ด้านสังคม และด้านการสอนการเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากผลของการวิจัย ทำให้พบประเด็นที่สำคัญพอที่จะนำมาเป็นข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเป็นรายด้าน 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านผู้สอน อาจารย์ผู้สอนการฝึกหัดครูเกษตรแม้จะมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากอยู่แล้ว แต่ก็ยังมีศักยภาพที่จะพัฒนาความสามารถของตนให้สูงยิ่งขึ้นไปอีกได้ ซึ่งจะทำให้การจัดการสอนสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากที่สุด เช่น ในเรื่องการฝึกฝนสร้างความชำนาญในวิชาชีพครูเกษตรและเกษตรกรรม เรื่องความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในวิชาชีพครูเกษตรและเกษตรกรรม และเรื่องความรู้ความสามารถในการแนะแนว หาแหล่งฝึกงาน แหล่งงานอาชีพ รวมทั้งติดตามผลได้เป็นอย่างดี เป็นต้น

2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอนการฝึกหัดครูเกษตรควรจดบันทึกการสอนรายวันทุกครั้งหลังจากการเรียนการสอนเสร็จสิ้น ซึ่งจะเป็นการพิจารณา-ทบทวนการสอนของตนเอง และทำให้ทราบจุดเด่น-จุดด้อยของการสอนในแต่ละวัน เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. ด้านสื่อการสอน อาจารย์ผู้สอนการฝึกหัดครูเกษตรควรใช้การอบรมหรือการสัมมนาทั้งในและนอกสถานบันการศึกษาเป็นสื่อการสอนให้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นการสร้างความสนใจให้กับนักศึกษา ได้มีโอกาสเรียนรู้หรือซักถามกับวิทยากรใหม่ ๆ หรือได้พบเห็นแหล่งเรียนรู้ใหม่ๆ และมีโอกาสซักถามเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างอิสระตามความสนใจของแต่ละบุคคล

4. ด้านการวัดและประเมินผล อาจารย์ผู้สอนการฝึกหัดครูเกษตรควรมีการประเมินผลเป็นรายกิจกรรมให้มากยิ่งขึ้น โดยควรมีการเน้นที่การประเมินผลก่อนปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งการประเมินผลขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมควบคู่กับการประเมินผลอื่น ๆ เพื่อให้การประเมินผลมีความครอบคลุม และมีประสิทธิภาพมากที่สุด

5. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ควรให้ความสำคัญกับการฝึกหัดครูเกษตร โดยการจัดสรรหรือให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดสร้างอาคารเรียน ห้องเรียน โรงเรือน และห้องปฏิบัติการสำหรับการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. ด้านผู้เรียน นักศึกษาการฝึกหัดครูเกษตรควรหาวิธีการผ่อนคลายความเครียดจากการเรียนให้มากยิ่งขึ้น โดยอาจจะเป็นการพูดคุยกับอาจารย์ที่ปรึกษาหรืออาจารย์ประจำสาขาวิชา เพื่อไขข้อข้องใจหรือแก้ไขปัญหาในการเรียนการสอน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

เกษร เมืองทิพย์. (2540). **สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตรของอาจารย์ผู้สอนวิชาเกษตร สถาบันราชภัฏ.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์เกษตร บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์. (2558). **บุคลากรคณะเกษตรศาสตร์**. [Online]. สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2558. จาก http:// http://kaset.uru.ac.th/2015/person.html.

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์. (2557). **ประวัติความเป็นมา.** [Online]. สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2557. จาก : http://edu.uru.ac.th/index2.html.

ชัชวาลย์ เรืองประพันธ์. (2543). **สถิติพื้นฐานพร้อมตัวอย่างการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม Minitab SPSS และ SAS**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ดวงพร อบเชย. (2545). **สภาพการจัดการเรียนการสอนภาควิชาครุศาสตร์เกษตร หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์เกษตร บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

นพคุณ ศิริวรรณ และคณะ. (2543). **สภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรในสถานศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย.** รายงานการวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

นพคุณ ศิริวรรณ. (2557). **ปกิณะการศึกษาเกษตรไทย : สาระสำคัญที่ต้องทบทวน.** กรุงเทพฯ: มีน เซอร์วิส ซัพพลาย.

มัลลิกา บุนนาค. (2537). **สถิติเพื่อการตัดสินใจ.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรพร สังเนตร. (2540). **ความต้องการพัฒนาตนเองในด้านการสอนวิชาเกษตรของอาจารย์ผู้สอนวิชาเกษตร สถาบันราชภัฏ**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์เกษตร บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

สุจารี ชูจันทร์. (2543). **สภาพการจัดการเรียนการสอนการฝึกหัดครูเกษตรในสถาบันราชภัฏ.** รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏเลย.

อรพินทร์ ชูชม. (2545). **เอกสารคำสอนวิชา วป 502 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือทางพฤติกรรมศาสตร์.** กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.